

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain mukaisen valvontasuunnitelman 2020 toteutuma

Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus vuonna 2020

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikevalvontasuunnitelma tehtiin vuodelle 2020 edelleen kohdekohtaisesti Ruokaviraston riskiluokitusohjeiden mukaisesti. Tässä toteutumassa vuoden 2020 tuloksia voi verrata vuoden 2019 lukuihin (suluissa). Vuosi 2019 oli toteutuman suhteen myös poikkeava. Alhaisen toteutuman syyt on analysoitu vuoden 2019 toteutumaraportissa.

Vatijärjestelmän raportointi jakaa työtehtävät valvontasuunnitelmaan sisältyviin työsuoritteisiin (tarkastukset, hakemukset jne.) sekä valvontasuunnitelman ulkopuolisiin työsuoritteisiin (kaikki muut työtehtävät). Vuonna 2020 näitä kirjattiin Vatiin; vasu 158 kpl ja ei vasu 145 kpl. Vuoden 2019 vastaavat luvut olivat; vasu 233 kpl ja ei vasu 68 kpl. Suoritteiden jakaumaa on kuvattuna alla.

Vuoden 2020 suunnitelman mukaan oli suunnitelmallisten tarkastusten tavoitemääränä 404 tarkastusta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 97 kpl (2019 176 kpl). Määrä on 24 % asetetusta tavoitteesta (2019 41,6%). Lisäksi tehtiin 13 kpl ei suunniteltuja tarkastuksia, jotka ovat voineet liittyä esim. asiakasvalitukseen tai epidemiaselvityksiin.

Toteutuneiden tarkastusten määrä laski reilusti edellisvuoteen verraten. Vuonna 2020 tarkastusten määrä vähyyteen vaikuttivat mm. Covid-19 ajan rajoitteet, joita myös tarkastustoiminnalle asetettiin erityisesti epidemian alussa. Myös Vati-tietojärjestelmän vuoden 2019 ongelmat heijastelivat vuodelle 2020 osittain. Myös henkilöresurssien muutokset vuonna 2020 ovat osaltaan vaikuttaneet suunnitelman toteutumaan. Neuvonta-, ohjaus- ja muita yhteydenottosuoritteita kirjattiin vuonna 2020 131 kpl.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella tehtyjen Oiva-tarkastusten arvosanat jakautuivat vuonna 2020 seuraavasti:

- Oivallinen (A) 51,3 % kohteista (2019 65,5%)
- Hyvä (B) 26,3% kohteista (2019 24,9%)
- Korjattavaa (C) 22,2% kohteista (2019 9,6%)
- Huono (D) 0% kohteista (2019 0 %)

Arvosanojen jakauma muuttui hieman vuodesta 2019. Vuonna 2020 annettiin korjattavaa arvosanaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Korjattavaa arvosanat johtuivat usein omavalvontaan liittyvistä puutteista, mm.

lämpötilojen hallinnan puutteista. Tarkastuksia tehtiin eniten tarjoilupaikkoihin, kuten koulujen ja päiväkotien keittiöihin sekä keskuskeittiöihin. Myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden valmistuslaitoksia tarkastettiin suunnitelman mukaisesti. Tarkastuksia pyrittiin kohdistamaan riskiperusteisesti. Tarkastusten toteutuma ryhmittäin on esitetty alla taulukossa 1.

Taulukko 1. Elintarvikevalvonnan vuosisuunnitelma/ Toteutuma 2020	2019 kohteita yhteensä/ kpl	2020 kohteita yhteensä/ kpl	Tarkastustavoite yhteensä vuodelle 2020/ kpl (paikallisen riskinarvioinnin mukaisesti)	Toteutunut suunniteltujen tarkastusten määrä yhteensä vuonna 2020/ kpl	Toteutuma %
Eläimistä saatavat elintarvikkeet (hyväksytyt elintarvikehuoneistot)	10	11	39	26	67
Vilja- ja kasvisala sekä muu valmistu	34	35	30	2	7
Elintarvikkeiden myynti	150	142	59	9	15
Elintarvikkeiden tarjoilu	488	483	268	55	21
Elintarvikkeiden kuljetukset, varastointi ja pakastaminen	23	15	7	1	14
Muu elintarvikealan toiminta	1	4	1	4	400
Yhteensä	706	690	404	97	24

Taulukko 1. Tarkastusten toteutuma ryhmittäin

Tarkastusten aikana noudatettiin voimassa olevia Ruokaviraston Covid-19 ohjeistuksia sekä Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän (Essote) ohjeita. Osa tarkastuksista tehtiin etänä tai asiakirjatarkastuksina erilaisia sovelluksia apuna käyttäen. Asiakirjatarkastusten osuus oli 22% suunnitelmallisista tarkastuksista.

Valvonta-alueella oli vuonna 2020 toiminnassa 690 elintarvikealan kohdetta. Tämän lisäksi alueella on alkutuotannon kohteita, joiden kartoitus-työ on kesken. Toteutuneet 110 tarkastusta kohdistuivat 68 eri toimipaikkaan. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 9,9 % (2019 20,1%).

Hallinnolliset pakkokeinot

Oiva-arvioinnissa C- tai D- arvosana johtaa aina uusintatarkastukseen. C-arvosana tarkoittaa kehoitusta, jota ei vielä katsota hallinnolliseksi pakkokeinoksi. Elintarvikelain mukaisia pakkokeinoja, kuten määräyksiä, kielltoja tai elintarvikkeiden käyttöä ja hävittämistä koskevia päätöksiä käytetään huonon (D) arvioinnin yhteydessä.

Vuonna 2020 käytettiin yhden kerran elintarvikelain 55§, 56§ ja 59§ mukaisia toimia elintarviketurvallisuusriskin poistamiseksi (2019 0 kpl).

Elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely

Elintarvikelain mukaista hakemusmenettelyä käytetään eläimistä saattavia elintarvikkeita käsittelevissä laitoksissa. Vuonna 2020 käsiteltiin näitä hakemuksia 5 kpl (2019 4 kpl). Hakemukset ovat voineet koskea toimijan vaihtumista, toimintojen oleellisia muutoksia tai uudet toiminnan aloituksia.

Elintarvikelain mukaista ilmoitusmenettelyä käytetään kaikessa muussa elintarvikelain mukaisessa toiminnassa. Vuonna 2020 käsiteltiin näitä ilmoituksia 55 kpl (2019 56 kpl). Ilmoitukset ovat voineet koskea toimijan vaihtumista, toimintojen oleellisia muutoksia tai uudet toiminnan aloituksia. Ilmoitusmenettelyssä on käytössä sähköinen lomake, jonka kautta suurin osa ilmoituksista otettiin vastaan.

Liikkuvien elintarvikehuoneistojen elintarvikelain mukaisia tiedotuksia valvonta-alueella toimimisesta otettiin vastaan 35 kpl vuonna 2020 (2019 71 kpl).

Valvontaprojektien, näytteenoton ja painopistealueiden toteutuma

Vuodelle 2020 ei ympäristöpalveluilla ollut suunniteltu omia valvontaprojekteja. Valtakunnallisista Ruokaviraston projekteista osallistuttiin kasvisuojeluainejäämien valvontaohjelman mukaiseen näytteenottoon. Ruokaviraston projektit Patogeenit pakatuissa lehtivihanneksissa 2018-2020 sekä elintarvikkeiden suolan ja ravintoarvon valtakunnallinen valvontahanke vuonna 2019-2020- valvontaprojektit jäivät yksikössä toteutumatta.

Näytteitä otettiin yhteensä 11 kpl ja ne tutkittettiin joko Eurofinsin tai Metropolilabin laboratorioissa tai projektin osoittamassa tutkimuslaboratoriossa (2019 12 kpl).

Kuntavalvontaan suunnatuista valvonnan valtakunnallisista painopistealueista pyrittiin toteuttamaan Oiva-tarkastusten kautta tulevat painopisteet. Valtakunnallisesti painotettavia Oiva-rivejä vuonna 2020 olivat kunnossapitoon (Oiva-rivit 2.2. ja 2.3), puhtaanapitoon (Oiva-rivit 3.1 ja 3.2) ja markkinointiin (Oiva-rivi 13.3) liittyvät rivit. Nämä tarkastettiin mahdollisuuksien mukaan jokaisella tarkastuksella.

Vuonna 2020 Covid-19 pandemian ei kaikkia tarkastuksista tehty paikan päällä kohteessa. Jos tarkastus toteutettiin etänä asiakirjatarkastuksena, ei kunnossapidon ja puhtaanapidon painopisterivejä voitu aina tarkastaa.

Elintarvikevälikkeiden epidemioiden selvittäminen

Elintarvikkeisiin tai niiden valmistus/tarjoilupaikeihin kohdistuvia valituksia vastaanotettiin vuonna 2020 yhteensä 17 kappaletta (2019 19 kpl). Valitukset ovat liittyneet elintarvikkeen tuotelaatuun tai toimipaikan hygieniaan tai tuotteen aiheuttamaan ruokamyrkytyspäilyyn.

Varsinaisesti RYMY-järjestelmän kautta ilmoitettiin ja selvitettiin yhtä isoa epidemiaa (2019 3 kpl). Epidemian aiheuttajaksi todettiin ulkomaista alkuperää oleva kesäkurpitsa ja siitä edelleen tehty tuote. Yksittäisissä ruokamyrkytyspäilyissä oireiden aiheuttaja jää usein epäselväksi.

Asiakkailla on ollut edelleen käytössä Mikkelin kaupungin kotisivuilta löytyvä sähköinen epidemiaepäilyilmoitus, joka nopeuttaa asioiden käsittelyä. Epäilyilmoitusten määrä oli pienempi vuonna 2020 kuin vuonna 2019 ja esim. noroviruksen aiheuttamia epidemiaepäilyjä ei havaittu ollenkaan. Ilmoitusten vähäisyyteen ovat voineet vaikuttaa Covid-19 epidemian johdoista annetut rajoitukset ja epidemian hillitsemiseksi annetut hygieniaohjeet.

Elintarvikevalvonnan henkilöstövoimavarat

Ympäristöpalveluissa toimi elintarvikevalvontatehtävissä vuonna 2020 terveysvalvonnan johtaja ja osittain viisi terveystarkastajaa. Suunniteltu työpanos oli noin 3,6 htv. Elintarvikevalvonnan toteutunut htv oli 3,1 htv. Elintarvikevalvonnasta poistuu 0,5 htv terveystarkastajien työpanoksesta 1.2.2021 lähtien eläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Terveysvalvontaan saatiin uusi johtaja tammikuun lopulla 2020, mutta hänen virkasuhteensa päättyi noin kuukauden jälkeen. Uusi terveysvalvonnan johtaja aloitti tehtävässä huhtikuun lopulla.

Kaupungineläinlääkärit valvoivat eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotantovalvontaa omalla praktiikka-alueellaan. Lisäksi toimistos sihteeri hoiti elintarvikevalvontaan liittyviä toimistotehtäviä.

Tiedottaminen

Kuluttajia sekä toimijoita tiedotettiin vuonna 2020. Toimijoiden tiedotus kohdistui alan uusiin ohjeisiin tai vaatimuksiin.

Covid-19 epidemiaan liittyvää tiedottamista annettiin eri sektoreille eri muotoisina. Tiedotteita laadittiin esim. torimyyntiä koskien kaikkien

kuntien torimyynnistä vastaaville tahoille sekä ISAVin ohjetta jaettiin kaikille alueen elintarvikelain mukaista tarjoilutoimintaa harjoittaville kohteille.

Päivitetty Ruokaviraston ja THL:n Listeriaohje suurkeittiöille- välitettiin alan toimijoille.

Lisäksi toimijoita tiedotettiin bambukuitua tai muita hyväksymättömiä kasvikuituja sisältävien muovisten elintarvikekontaktimateriaalien maahan tuonnin ja myynnin kiellosta.

Kuluttajille kohdistunutta tiedotusta annettiin epidemian yhteydessä paikallislehden sekä Mikkelin kaupungin kotisivujen kautta. Tiedotus toteutettiin yhteistyössä ympäristöpalvelujen ja Essoten epidemiaselvitystyöryhmän kanssa.

Muu toiminta

Vuonna 2020 jatkettiin yhteistyötä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa. Elintarvikevalvontaa tekevät terveystarkastajat kävivät luennoimassa tarkastustoiminnasta sekä elintarvikelain mukaisista vaatimuksista matkailu- ja palveluliiketoimintalinjan opiskelijoille sekä ympäristötekniikan opiskelijoille.

Ympäristöpalvelujen tarjoamat lakisääteiset palvelut kirjattiin palvelutietovarantoon. Asiakkaille tiedot ovat käytettävissä suomi.fi- palvelussa.

Elintarvikevalvonnasta saadut tulot

Elintarvikelain mukaisten tehtävien valvonta- ja lupamaksuilla kerättiin maksuja yhteensä noin 12 475 euroa (2019 25 000 euroa). Tulojen laskuun vaikutti tarkastusten alhainen määrä. Saadut tulot kohdennettiin ympäristöpalvelujen toimintaan.

Toteutetut kehittämistoimenpiteet

Ruokaviraston Vati-järjestelmän käyttöönotto jatkui edelleen vuonna 2020. Ympäristöpalvelut sai Vati-järjestelmän laskutustoiminnan osittain käyttöön vuonna 2019. Vuonna 2020 terveystarkastajat ovat laskuttaneet kaikki tehdyt suoritteet. Ulkoiset laskut on tehty suoraan Vati-järjestelmän kautta. Mikkelin kaupungin sisäisistä laskuista laskutustieto on välitetty toimistosihteerille. Laskutusmuutoksen lisäksi toiminnassa on lisätty sähköisten lomakkeiden käyttöönottoa, joka nopeuttaa asioiden hoitoa.

Vuonna 2020 aloitettiin EnviroVet Oy:n tarjoaman LaatuNet-laadunhallintajärjestelmän perusteellisempi käyttö.

Laadukkaan valvontatyön prosessien hiominen aloitettiin laatimalla elintarvikevalvonnan asiakkaille asiakastytyväisyyskysely loppuvuodesta 2020. Kyselyyn vastasi 16 % asiakkaista. Tulokset olivat hyviä ja niitä käytettiin edelleen toiminnan kehittämiseen.

Keväällä 2020 osallistuttiin LaatuNetin organisoimaan interkalibrointiin, jonka aiheena oli epidemiaselvitystyö. Järjestelyissä olivat mukana EnviroVet Oy:n lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, Ruokavirasto sekä Helsingin Yliopisto.

Aluehallintovirasto ei tehnyt vuonna 2020 Mikkelin seudun ympäristöpalveluihin varsinaista arviointi- tai ohjauskäyntiä. AJO-käynti toteutui sähköisenä kyselynä.